

PE NĂSCĂTOAREA DE DUMNEZEU ȘI MAICA LUMINII... SUBLINIAREA UNOR DEOSEBIRI INTERCONFESIONALE

Preot lect. univ. dr. **Marius FLORESCU**

Abstract: The name of Mother of God - Theotokos is not only an appellation, a way of addressing the Blessed Virgin of the tribe of David, but it is a continuous affirmation that the Blessed Virgin gave birth to God the Son, the second person of the Holy Trinity become God-Man. By a decision of Pope Pius IX, Catholicism is endowed with a new dogma, the Immaculate Conception of Mary, a dogma completely foreign to the Eastern Church. Through this dogma received by Catholicism in 1854, the Virgin Mary would have been protected from original sin from her conception (from the parents of Joachim and Anna), due to those special worth of Jesus Christ.

Keywords: Theotokos, interconfesional, Lutheran Church, Mother of God, Orthodox Church, Roman Catholic Church

Denumirea de *Maică a Domnului* nu este numai un apelativ, un mod de adresare către Sfânta Fecioară din neamul lui David, ci ea este o continuă afirmare a faptului că Sfânta Fecioară a născut pe Dumnezeu-Fiul, cea de a doua persoană a Sfintei Treimi, devenit Dumnezeu-Omul¹.

A accepta sau a nu accepta această afirmare este o chestiune de credință. Acest adevăr a fost contestat în primele veacuri, de o parte din teologii vremii, și chiar dacă el a devenit în timp o dogmă a Bisericii și este crezut de cea mai mare parte a creștinătății, o altă parte a creștinismului apusean respinge încă și azi Theotokia Mariei, adică faptul că ea este Născătoare de Dumnezeu². Este vorba de lumea protestantă, desprinsă din și de Tradiția Bisericii și care nu poate concepe realitatea tainică a nașterii lui Dumnezeu dintr-un exemplar uman, Femeia-fecioară și maică, din care Dumnezeu își face teren de lucrare a mântuirii neamului omenesc. Aceleași argumente - atunci ca și acum - demonstrează în primul rând incapacitatea unei categorii de oameni pentru a înțelege minunea, miracolul prin care Dumnezeu frânge legile fizice, pentru a intra în istoria omenească.

Dar neacceptarea minunii reflectă incapacitatea de a crede în Dumnezeul atotputernic, atotcreator, care - având aceste puteri și creând lumea și legile ei - trebuie să fie conceput și ca stăpân al acestei lumi cu legile ei și deci are și puterea și dreptul de a întrerupe legile fizice, potrivit cu planurile și cu scopul acțiunilor Lui. Dacă accepți atotputernicia lui Dumnezeu, dacă acceptați posibilitatea și realitatea revelării Lui către lumea rațională creată de El, este nelogic să nu accepți și miracolul - ca pauză de acțiune a legilor fizice, ca întrerupere în care Dumnezeu

---

¹ A se vedea studiul recent apărut, intitulat *Maica Domnului, ocrotitoarea creștinilor*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2020, 468 pp., coordonat de subsemnatul împreună cu pr. lect. univ. dr. Adrian Covan

² Adrian Carebia, *Biserica între Tradiție și Reformă*, Editura Eurostampa, Timișoara, 2004, p. 95

coboară direct în natura creată, pentru un scop de El știut și hotărât. Căci, la urma urmei, însăși revelarea lui Dumnezeu este o minune. Din moment ce El voiește să intre în legătură cu creația rațională, și o face, înseamnă că El coboară din înălțimea Lui, către creatură, și intră în contact cu ea. Relația directă între Dumnezeu și om este ea însăși un miracol care, odată acceptat, obligă la acceptarea măcar în principiu a posibilității minunii.

Adevărul cel mai greu de crezut a fost totdeauna și este mereu tocmai relația directă, voită și insistentă a lui Dumnezeu cu creația ieșită din mâna Lui. Iar modul în care se petrece această relație este diferit interpretat de variatele conștiințe ale lumii creștine. Unii consideră că Dumnezeu a pus în ea posibilitatea de a înțelege și a se comporta potrivit rațiunii sale proprii, acele date pe care El le-a transmis odată cu creația lui. Și deci, nu ar mai fi necesar să-l conducă în toată viața lui și a generațiilor următoare. Însăși apariția lui Iisus Hristos este concepută de acești creștini ca un moment în care acest personaj deosebit se prezintă doar ca un model uman de o moralitate exemplară în care normele de trăire umană se găsesc la un nivel superior. Este cazul majorității lumii protestante, pentru care relația cu Dumnezeu are un caracter moral, dar nu unul ontologic, legat de însăși ființa lui Dumnezeu.

O cu totul altă înțelegere o are creștinismul răsăritean, „pentru care Dumnezeu a realizat o relație organică cu omul, prin și în Iisus Hristos”³. Pentru ortodocși, Iisus Hristos este realmente și ființial Fiul lui Dumnezeu, care s-a născut în mod tainic din cel mai pur exemplar al neamului omenesc. În Iisus Hristos, legătura dintre divinitate și omenire este indestructibilă în taina ei și în realitatea ei, deosebită de orice relație, fizică sau spirituală posibilă omenirii.

În nașterea din femeie a Fiului lui Dumnezeu, s-a realizat ontologic legătura dintre uman și divin, în El s-a desăvârșit și întărit Revelația - modul de manifestare a lui Dumnezeu către om. Este taina cea mare, necunoscută nici de îngerii, dar oferită omului pentru readucerea lui pe planul dorit de Creator, din chiar momentul creației. Este acesta miracolul nerepetat și de neînțeles pentru mintea omenească și acest lucru se cere acceptat pe calea credinței.

Prin urmare, nu poți fi creștin fără să crezi în miracol. Creștinismul este religia miracolului și orice încercare de a-l transforma într-un sistem de norme pur raționale, de doctrină, reglementând normele morale de comportament, este un non-sens. Ești creștin în măsura în care crezi în minune și te integrezi ei.

Cum spuneam, atitudinea opozantă miracolului nu este nici nouă nici veche, mai curând este și veche și nouă și nu va înceta să existe, căci ea este consecința înțeptoșării vederii umane de pe urma păcatului strămoșesc. A crede, a accepta minunea, este a te lăsa în vâlul de har al Duhului Sfânt, a-l accepta, a conlucra cu el. Este deci și o acțiune a voinței omului, a acceptării faptului că ființa noastră e mărginită, că există ceva superior care ni se adresează și, care în toată măreția, acest „ceva”, ține să ne contacteze și ni se oferă. A crede nu înseamnă „a și se

³ Preotul Profesor Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă (II)*, Editura Institutului biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003, p. 79

părea”, ci a adera, iar aceasta se face cu efort de voință și de inteligență, pentru a putea aborda tărâmul spiritual care ne depășește. Înseamnă și a cerceta cu toate puterile sufletești și intelectuale, pentru a te depăși pe tine și a surprinde lumea miracolului care ți se adresează, care te cheamă, care te și ajută să-l ajungi. Credința este deci și un dar, însă și o luptă pentru a cuceri acea lume ascunsă care ți se oferă și te invită la ea⁴.

Pentru cel care vrea să creadă, cercetarea Scripturilor și a Tradiției Bisericii e calea de acces la învățătura pe care Dumnezeu o transmite oamenilor prin revelarea Lui și prin rugăciunile lor. Situația pe care Maria - „Fiica lui Israel” - o are în istoria neamului omenesc și a mântuirii lui, este deosebită și într-o mare măsură pregătită de Dumnezeu. Căci pentru mântuirea omului, Dumnezeu anunță prin prooroci un eveniment pe care-l aflăm în cărțile Vechiului Testament.

Astfel, proorocul Isaia spune cândva: „Pentru aceasta Domnul meu vă va da un semn: Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel” (7, 14). Și profeția descrie mai departe ceea ce se va petrece cu Emanuel și poporul din care se va naște.

Numeroase alte texte ale vechilor profeți sau din alte cărți ale Vechiului Legământ vestesc venirea lui Mesia care va salva omenirea. De asemenea, locuri din Noul Testament indică nașterea lui Dumnezeu din Fecioara Maria. Așa de pildă, Elisabeta - mama lui Ioan Botezătorul și vară a Mariei - o primește pe Fecioara în casa ei, la câteva zile după buna-vestire a arhanghelului Gabriel. „Iar când a auzit Elisabeta salutarea Mariei, pruncul a săltat în pântecele ei și Elisabeta s-a umplut de Duh Sfânt și cu glas tare a strigat și a zis: Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelei tău. Și de unde mie aceasta, ca să vină la mine Maica Domnului Meu?” (Luca 1, 41-43). Evanghelia arată că Duhul Sfânt a iluminat-o pe Elisabeta ca ea să cunoască taina Mariei, pe care o numește „Maica Domnului meu”, deci maică a aceluia al cărui nume nu putea fi rostit de vreun evreu. În continuare, însăși Sfânta Fecioară rostește cuvintele cunoscute de noi a se numi „Magnificatul” Mariei: „Mărește suflete al meu pe Domnul, și s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu, Mântuitorul meu. Că a căutat spre smerenia roabei Sale. Că iată, de acum mă vor ferici toate neamurile. Că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic și sfânt este numele Lui” (Luca 46, 49)⁵.

Aceste cuvinte sunt urmate de proorocia în care viziunea Mariei indică fără dubiu că este vorba de acel Mântuitor așteptat de Israel, cuvinte care întăresc și pe cele cu care se adresează îngerul la Bunavestire, când o numește „binecuvântată între femei”.

Aceeași confirmare a nașterii lui Mesia din Fecioara o mai oferă și capitolul următor al Evangheliei după Luca, în care copilul Iisus este prezentat la templu. Căci spune evanghelistul că Simeon, un bătrân temător de Dumnezeu, „din îndemnul Duhului a venit la templu” și, potrivit ritualului, „el L-a primit în brațele

⁴ A se vedea volumele: Arhim. Teofilact Marinakis, *Patericul Maicii Domnului*, Editura Evanghelistosmos, București, 2008, 493 pp. și Arhim. Teofil Părăian, *Maica Domnului - raiul de taină al Ortodoxiei*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2003, 134 pp.

⁵ Mitropolit Nicolae Corneanu, *Credință și viață*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001, p. 111

sale și a binecuvântat pe Dumnezeu și a zis: Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace, că ochii mei văzură mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor popoarelor, luminează spre descoperirea neamurilor și slavă poporului Tău Israel” (2, 28-32).

Acestea și alte texte ale Scripturii vorbesc clar despre nașterea lui Dumnezeu din Maria și ar fi suficiente ca să fie admisă denumirea ei de Theotokos, Născătoare de Dumnezeu. Dar se pare că nici în primele secole, nici în al doilea mileniu, această evidență nu a fost suficientă pentru a recunoaște în Fecioara Maria pe cea făptură desemnată de Dumnezeu Tatăl pentru a o face Mamă a Fiului Său. O întreagă teologie a fost necesară pentru a stabili și dogmatiza acest adevăr, care, cum spuneam, nu și-a găsit aderenți în aria întreagă a creștinismului⁶.

Scurt istoric al termenului *Theotokos*

Mariologia - doctrina privind pe Maica Domnului - are o strânsă corelare cu hristologia, teologia privind persoana și naturile lui Iisus Hristos. Pentru că Fecioara Maria este Theotokos (Născătoare de Dumnezeu) numai dacă Hristos este El însuși Dumnezeu. Or asupra acestui adevăr au apărut controverse multiple în teologia secolelor IV-V. Numele de care se leagă prin excelență disputele hristologice este cel al lui Arie, care contestă esența divină a lui Iisus Hristos, spunând că El nu este cu adevărat Dumnezeu, ci prin participare, că este o creatură a lui Dumnezeu-Tatăl, că deci a fost o vreme când Fiul nu a existat⁷.

Formula teologică susținută de părinții alexandrini Atanasie și Ciril, chiar dacă a fost aprobată de Biserică prin sinoadele ecumenice din 325 și 431, nu a fost acceptată de toți teologii vremii, dar ea a fost baza gândirii creștine a acelor secole, pentru care Maria a fost Maica Domnului, așa cum a proclamat sinodul din Efes (431).

Totuși se mai ridică un obstacol în acest timp, printr-o înțelegere parțială a celor două naturi în Hristos. Un teolog al vremii, Eutihie, susține că Hristos a provenit din două firi, dar că acestea două nu pot rămâne unite și active în Persoana lui Hristos, întrucât firea omenească cedează, dispare în alăturarea cu cea divină, ceea ce ar face ca Hristos - după nașterea Sa - să nu mai reprezinte decât firea divină, așadar, după spusele lui Eutihie, Hristos nu trăiește în două firi, chiar dacă el provine din două firi.

Această înțelegere greșită a fost discutată și respinsă de sinodul din Calcedon (451), din aceleași considerente soteriologice: mântuirea omului nu ar putea fi realizată dacă firea umană nu acționează potrivit însușirilor ei, dacă aceste însușiri nu sunt chiar ele îmbogățite și curățite de conlucrarea prin perihoreză a firii divine. Modul unirii acestor două naturi este explicat și stabilit de sinodul din Calcedon ca fiind ipostatic, condus de Persoana Logosului, dar că în această Persoană cele două naturi sunt unite în mod neamestecat, neschimbat, neîmpărțit și nedespărțit. Natura umană nu se amestecă cu cea divină, ci însușirile lor circulă

⁶ Preot dr. Marius Florescu, *Provocări ale Ortodoxiei*, Astra Museum, Eurobit, Timișoara, 2018, p. 259

⁷ J.N.D. Kelly, *Initiation à la doctrine des Peres de l'Eglise*, Ed. Cerf. Paris, 1968, pp. 238-242.

unele în altele, că nici una din naturi nu se schimbă, că ele coexistă în Persoana divină fără separare, fără împărțire, ci fiecare primește și trăiește datele existențiale ale celeilalte. Cu o singură excepție: natura umană nu transmite celei divine păcătoșenia ei, căci ceea ce se atinge de Dumnezeu se curăță, se îndumnezeiește.

Formula calcedoniană trasează elementele de bază ale hristologiei, dar în același timp și pe cele ale mariologiei, căci iată ce spune această definiție dogmatică: unica persoană a lui Hristos conține cele două naturi, care rămân „neamestecate, neschimbate, neîmpărțite și nedespărțite”. „Unicul și același Fiu al lui Dumnezeu este consubstanțial cu Tatăl și consubstanțial cu natura umană în afară de păcat, este născut înainte de veci din Tatăl Său, iar în zilele noastre, pentru mântuirea noastră, din Fecioara Maria, Maica Domnului (Theotokos). Naturile sunt purtate de singura Persoană a lui Dumnezeu, întâlnindu-se într-o persoană și un ipostas.”⁸

Această definiție hristologică conturează atât antropologia creștină, ca subiect principal al întrupării și mântuirii omului, cât și mariologia, cu care se leagă aceasta. Pentru că, dacă Fecioara Maria nu a născut pe Dumnezeu, cum pretinde Nestorie, Hristos nu ne-ar putea transmite ființial dumnezeirea Sa. De asemenea, dacă Maria ar fi născut o fire numai aparent omenească, ori absorbită de divinitate, cum afirmau eutihienii, această natură a lui Iisus nu ar mai fi consubstanțială cu a noastră, iar rezultatul ar fi fost nul: nici într-un caz, nici în celălalt nu s-ar putea realiza mântuirea⁹.

Oricare altă erezie hristologică apărută înainte sau după cele semnalate implicau aceleași riscuri și conduceau la același rezultat: anularea răscumpărării de către Hristos a neamului omenesc. Căci Logosul, Cuvântul lui Dumnezeu, s-a făcut trup pentru a reactualiza prezența totală a harului pierdut prin păcatul adamic și, pentru restaurarea firii umane la un nivel care să-i facă posibilă îndumnezeirea, scopul suprem al creării omului.

Iar, în cele din urmă, oricare erezie hristologică este corelată cu mariologia: dacă Iisus nu a fost decât om, concluzia imediată este că Maria nu e Maica lui Dumnezeu, că Hristos nu ne poate schimba ființial natura. Iar dacă el a fost doar aparent un om, acest om nu mai putea transmite celorlalți oameni, a căror fire ar fi fost deci diferită, acea transformare îndumnezeitoare de care avea nevoie firea umană.

Alternativa ar conduce la concepția unei „îndreptări morale” a omului prin urmarea unui model cu care nu are tangență și deci nu poate fi vorba de îndumnezeire.

Care sunt însă conceptele și concluziile doctrinei despre Născătoarea de Dumnezeu? Care sunt urmările antropologice ale Theotokiei? Vom urmări procesul acesta, coordonându-l cu momentele principale ale istoriei protagonistei acestui act component al mântuirii noastre.

⁸ Cf. pr. prof. D. Stăniloae, *Definiția dogmatică de la Calcedon*, în rev. „Ortodoxia”, București, nr. 2-3/1951, pp. 410-414.

⁹ Preot prof. univ. dr. Petru Rezuș, *Teologia ortodoxă contemporană*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1989, pp. 335-371

Urmările antropologice ale *Theotokiei*

Personalitatea Sfintei Fecioare face puțin obiectul scrierilor noutestamentare. De aceea, lumea protestantă sărăcită de Tradiție, ignoră rolul fundamental pe care l-a jucat în întruparea lui Dumnezeu, cum și aportul continuu la mântuirea noastră, chiar după ce a trecut din lumea aceasta. Și cu cât protestantismul se îndepărtează de Maica Domnului, cu atât catolicismul o îndepărtează pe ea de noi, prin exagerările unor însușiri pe care în ultimele secole le-a atribuit Fecioarei Maria.

Ortodoxia a păstrat cu fidelitate atât tăcerile Scripturii, cât și pietatea legendelor și a apocrifelor; multe din cărțile care povestesc minunile Maicii Domnului constituie o istorie a credinței răsăritene a creștinilor - aceasta fără a simți nevoia de a stabili noi dogme. Ea a consemnat imnurile credincioșilor, concluziile teologice ale părinților Bisericii și rugăciunile sfinților, aducându-le pe toate alături de datele Scripturii și realizând astfel o doctrină coerentă și fără exagerări, cu care o cinstește pe cea care este Fecioara - Maică a Domnului.

Astfel, concepția ortodoxă vede în Sfânta Fecioară o făptură deosebită, cu însușiri excepționale de credință, a cărei viață a fost de la început dăruită lui Dumnezeu. Ea nu a apărut întâmplător în cursul generațiilor umane, ci a fost pregătită în neamul ei de înaintași plini de sfințenie. Părinții ei, Ioachim și Ana, au petrecut o viață de rugăciune și de ascultare a cuvântului lui Dumnezeu. Tradiția spune că ea a fost dusă de părinți ca să viețuiască în Templu, ferită de tulburările lumii, și dăruită lucrării Duhului Sfânt. Sfântul Efrem Sirul spune că vestea cea bună pe care arhanghelul Gabriel o aduce Mariei este un răspuns la permanenta ei rugăciune și că acele cuvinte cu care el i se adresează: „Bucură-te, cea plină de dar” corespund stării ei de total receptacol al sfințeniei, fiind imprimată de Duhul Sfânt și cu totul transformată în har¹⁰.

Ea a fost aleasă din veci, de preștiința Tatălui, ca să o facă Maică a Fiului Său și, desigur i-a întărit puterile rugăciunii și i-a luminat înțelegerea. Pentru aceea El a încunoștiințat „neamul ales” al acelor vremuri, că Mesia va fi născut de „Fecioara (care) va lua în pântece și va naște fiu” (Isaia 7, 14), că Fiul ei va fi pacea lor (Miheia 5, 1-5) etc. Dar chiar și în preajma nașterii lui Iisus Hristos, evanghelistul Matei arată asigurarea pe care „îngerul Domnului” i-o dă lui Iosif, logodnicul Mariei, despre conceperea de la Duhul Sfânt, căci îndoindu-se Iosif despre curăția Mariei, îngerul i-a spus: „Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, logodnica ta, că ce s-a zămislit într-înșea este de la Duhul Sfânt. Ea va naște fiu și vei chema numele Lui Iisus, căci El va mântui poporul Său de păcatele lor”.

Desigur că Scriptura insistă pe tema nașterii Mântuitorului, și mai puțin pe personalitatea mamei Sale. Dar gândirea patristică va completa în decursul secolelor portretul acestei Mame-Fecioare care a prilejuit venirea în lume a Mântuitorului. Chipul ei apare sfântului Grigorie Palama cu „o frumusețe fără egal

¹⁰ Pr. prof. D. Stăniloae, *Maica Domnului în prologul Evangheliei de la Luca*, rev. „Ortodoxia”, București, nr.3/1980, p. 446.

- ca o sinteză a tuturor perfecțiunilor divine, îngerești și omenești”; Maria „este o linie de demarcare între creat și necreat”¹¹. Firește, această frumusețe cuprinde toate însușirile ei: fizice, morale, spirituale.

Dar Scriptura nu era „locul în care femeia să fie înfățișată în mod deosebit. Maria rămâne în umbra Fiului ei, pe care Îl urmează fără să iasă ea în evidență. Teologul român, marele Stăniloae, vorbește despre o chenoză a Maicii, asemenea chenozei Fiului: „Maica Domnului avusese și în viața pământească o strălucire suprafirească, dar o păstrase ascunsă, fiind în stadiul chenozei, ca și Fiul ei”¹². Este ceea ce în limbajul actual numim smerenie sau și mai actual, modestie, acea ascundere a calităților proprii, care face ca persoana să nu se afișeze spre a apăsa pe privitori sau pe interlocutori, ci le respectă libertatea de a colabora sau nu cu cei ce li se adresează. Despre chenoza Fiului lui Dumnezeu Care „S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-se asemenea oamenilor și la înfățișare aflându-se ca un om, S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-se până la moarte, și încă moarte pe cruce” (Filipeni 2, 7), vorbește azi întreaga tradiție creștină.

Personalitatea Maicii Domnului apare „acoperită” în Evangheliile, ca și în Epistolele sau cărțile care urmează. Era necesar ca ea, atât în viața ei pământească, cât și după aceea, să-și ia strălucirea din lumina Fiului și să nu apară în prim plan. Sfințenia ei derivă din a Lui, dar ea e „roaba Domnului”, chiar dacă, sau tocmai pentru că, a fost aleasă ca protagonistă în nașterea lui Dumnezeu între oameni. Dar iată că ea nu este smerită numai în fața lui Dumnezeu, ci și a oamenilor. Și în smerenia ei, ea a fost injuriată și este încă de unii creștini care nu au ochi să vadă suprafirescul, chiar dacă acesta este întrupat, sau poate tocmai pentru că ei sunt aceia care nu acceptă miracolul, care sunt impenetrabili harului.

Ea este „cea plină de dar”, cum i se adresează arhanghelul (Luca 1, 28), atât din ceea ce i-a adăugat Dumnezeu, însă și prin exercițiul sfințeniei cu care ea a viețuit încă din copilărie. Ea este ființa de negrăită curăție pe care a hotărât-o Dumnezeu să pună început mântuirii noastre. Ea este „Femeia” prin excelență, care putea oferi Celui Prea Înalt sălaş al Fiului Omului, pentru că natura umană cu care se unea Cuvântul lui Dumnezeu, chiar dacă în toată perfecțiunea ei era purtătoare a păcatului strămoșesc, să confere acestei uniri calitățile maxime din care Mântuitorul să plămădească noua natură umană. Căci Dumnezeu nu a luat din nou pământ, spune sfântul Irineu, pentru crearea trupului lui Hristos, Noul Adam, fiindcă nu trebuia o altă substanță, nici o altă carne care să fie mântuită, „ci să ia aceeași carne care păcătuisese în Adam și care să fie recapitulată și să se mențină analogia”¹³. Este aici textul conținând vestita teorie a recapitulării, potrivit căreia în trupul luat de Hristos din Maria se află întreg neamul omenesc trecut și viitor, fiind

¹¹ La Georges Gharib, *Le icone della Madre di Dio*, în rev. „Ephemerides Mariologicae”, vol.XLIV, Madrid, april-junio, p. 266.

¹² *Maica Domnului ca Mijlocitoare*, rev. „Ortodoxia”, nr.1/1952, p.96. Autorul sintetizează gândirea patristică potrivit căreia, asemenea Fiului, Fecioara nu lasă să se vadă însușirile ei cu totul excepționale, ascunzându-le spre o ulterioară înțelegere.

¹³ *Contra ereziilor*, III, 2, 10, la Guillermo Pons, Pons, *Antologia de les textes patristicos*, în rev. „Ephemeride Mariologicae”, op. cit., p. 299.

natura integral umană care va participa la mântuirea individuală a fiecărui creștin care aderă la botez și la adevărul lui Hristos.

Reluând și completând proorociile din Vechiul Testament, Biserica Ortodoxă cânta Fecioarei: „Pe tine, din veac, te-a iubit Dumnezeu și spre locaș te-a ales” (Podobie din ziua Bunevestiri), căci Dumnezeu „prin tine, din milostivire, va chema omenirea la fericirea cea dintâi”, iar în această zi, Gabriel vestește Fecioarei „Sfatul cel dinainte de veci” (Podobii din aceeași zi).

Bunavestire este pentru ortodocși, „începutul mântuirii noastre” (tropar al aceleiași zile). Maria este implicată în procesul mântuirii, prin însăși voia ei și răspunsul „Fiat” dat chemării Tatălui. Ea participă nu numai ca singur exemplar al neamului omenesc, ci răspunsul ei afirmativ, cuprinde moralmente toată natura umană, așa cum perechea adamică a cuprins și a acționat, în sens negativ, pentru tot neamul omenesc. Natura umană din care Cuvântul își plăsmuiește trupul este cea purtată de toate exemplarele omenești, și pe aceasta trebuia să o ia Dumnezeu, pentru a trăi în ea și cu ea toate clipele Sale pământene și cele ce vor urma în veșnicie. Numai așa se putea reface și îmbunătăți firea cea căzută. Andrei Criteanul spune în Omilia I la nașterea Maicii Domnului că deși din acest moment se prezintă în lume materialul ce se pregătise operei de răscumpărare: „azi începe preschimbarea naturii noastre, și lumea îmbătrânită primește prin lucrarea lui Dumnezeu, preambulul unei noi creații”¹⁴. Însăși nașterea Fecioarei pune premisele operei de mântuire; acesta este primul act al lucrării nespusei iubiri a lui Dumnezeu, Care-L va da pe Fiul Său ca să coboare înlăuntrul creaturii, să facă una cu ea, să-i suporte imperfecțiunile și durerile. Această natură de o puritate deosebită urma să intre în joc pentru a se oferi lui Dumnezeu ca părtașă la actul mântuirii.

Este însă o mențiune de făcut în privința nașterii Mariei din părinții săi. Cu toată curăția ei, Maria este purtătoare a păcatului strămoșesc pe care-l moștenesc toți oamenii. Ea a fost concepută în aceleași condiții ca și toate făpturile umane și era necesar ca această natură bolnavă să fie preluată de Fiul lui Dumnezeu pentru a o curăți. Este poziția de nezdruncinat a Ortodoxiei.

Catolicismul privește altfel cauza curăției Mariei. Printr-o hotărâre a Papei Pius IX, catolicismul este înzestrat cu o dogmă nouă, Imaculata concepție a Mariei, dogmă cu totul străină Bisericii de Răsărit. Prin această dogmă primită de catolicism în 1854, Fecioara Maria ar fi fost chiar de la conceperea ei (din părinții Ioachim și Ana) ferită de păcatul original, datorită acelor „merite” deosebite ale lui Iisus Hristos. Această concepere, deosebită de cea a tuturor oamenilor, ar fi avut privilegiul unui har special atribuit de Dumnezeu pentru a o păzi pe Fecioara de păcatul strămoșesc, pregătind-o astfel să nască pe Fiul lui Dumnezeu. Ea s-ar fi născut astfel în condiții deosebite de cele ale fraților ei umani¹⁵.

¹⁴ Sfințenia deplină a Mariei se săvârșește atunci când ea „acceptă mântuirea în numele întregii creații ..., scopul final al întregii pedagogii divine a Vechii Alianțe” - la Pr. Alexis Khiazeff, *Mariologie biblique et liturgie byzantine*, St. Serge, Paris, 1985, p. 7.

¹⁵ *Catehismul Bisericii Catolice*, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București, București, 1993, p. 114

Doctrina aceasta, contrazicând datele Scripturii, a fost combătută cu toată tăria de teologia ortodoxă. Ea are desigur un fundament care-i justifică prezența în teologia catolică, cea care pornește de la o concepție juridică despre meritele „de care S-ar fi învrednicit Hristos prin jertfa Sa”. Mântuirea este pentru catolicism o consecință a acestor merite pe care Hristos le distribuie credincioșilor. Potrivit acestei concepții, Răscumpărarea nu mai trece de la natura divină a lui Hristos la firea omenească, firea nu mai este îndumnezeită, schimbată din ceea ce era, ci doar se învrednicește de consecințele jertfei, cei mântuiți beneficiind, într-un mod oarecum exterior, de lucrarea mântuitoare a lui Hristos. Este mai curând o acțiune morală prin care credincioșii, nemaifiind datori lui Dumnezeu prin păcatul lor, sunt recunoscuți ca părtași la Învierea Lui.

Dar nu numai că, această dogmă, este străină spiritului creștinismului drept-credincios, ci concluziile ei teologice produc consecințe inadmisibile în ceea ce privește mântuirea omului. Căci dacă Fecioara Maria ar fi fost născută fără păcatul strămoșesc, indiferent de modul cum s-ar fi ajuns la această stare, firea ei ar fi fost alta decât cea a tuturor oamenilor. Iar dacă ea ar fi oferit Cuvântului o altă fire decât a noastră, firea umană a lui Hristos nu ar mai fi cea „asemenea” nouă. El ar fi pățimit cu o altă fire, ar fi înviat în altă fire, iar transmiterea ontologică nu ar mai fi posibilă din cauza deosebirii acestor firi. Ori, potrivit afirmațiilor făcute de sfinții părinți, Hristos a mântuit ceea ce a preluat, iar ceea ce nu a preluat nu este mântuit. El ar fi mântuit doar firea Mariei, dar ce mai avea să mântuiască, chiar astfel, de vreme ce Maria nu avea păcat? Deci, dacă nu a preluat din firea păcătoasă (nu păcatul însuși) pe care o avem cu toții, cum ar transmite firii noastre ceva, dacă firea Lui nu este asemenea cu noi?

Consecințele soteriologice sunt evidente, mântuirea noastră ar fi periclitată, chiar imposibilă, dacă această imaculată concepție ar fi fost reală. Ea este, în viziunea celor mai mulți teologi ortodocși, o erezie care pune în cumpănă lucrarea însăși a mântuirii. Dacă „sfatul treimic” a desemnat-o pe Fecioara a fi ceea ce va purta pe Dumnezeu-Cuvântul, era suficientă prezența continuă a harului asupra ei, la care curăția ei naturală dar excepțională a aderat, pentru a accepta și a înțelege participarea minunată la care era chemată. Căci însăși Fecioara Maria avea nevoie să fie mântuită de Unicul Răscumpărător - Iisus Hristos, și nimic nu o poate scoate pe ea din condițiile mântuirii: prezența naturii umane, ea însăși la Jertfa, Învierea și Înălțarea lui Hristos. Ori, toate acestea se petrec ulterior nașterii Mariei și ea este mântuită prin Fiul ei după întreaga acțiune întreprinsă de dumnezeire. Ea nu poate efectua propria ei mântuire, căci Scriptura nu consemnează nici un „decret” prin care Dumnezeu să o fi scos din solidaritatea ei cu întreg neamul.

Tocmai prin aceasta este și rămâne Fecioara Maria a noastră: prin perfecta ontologie a ei cu noi. Prin altceva s-a deosebit ea de noi: prin puterea rugăciunii, prin sfințenia cu care s-a îmbrăcat ca o consecință a rugăciunii neîntrerupte, prin generozitatea ei, care a acceptat suferința de a se preta umilinței la care au supus-o oamenii, ca „Maică nenuntită”, prin sabia ce a străpuns sufletul ei (Luca 2, 35), care semnala durerea ce o aștepta ca Maică a Răstignitului. Și la toate acestea, care fără îndoială îi vor fi fost anunțate de Duhul în tot timpul petrecerii ei în templu și,

cu toate acestea, Fecioara are acea îndrăznire fără egal de a spune, pentru ea și pentru tot neamul omenesc, acel „Da”, „Fie mie după cuvântul tău”, cu care răspunde îngerului Bunăvestirii (Luca 1, 38). Curățirea ei totală de păcatul strămoșesc se face numai în clipa zămislirii, a întrupării Fiului lui Dumnezeu prin coborârea și „adumbrirea” Duhului Sfânt.¹⁶

O cu totul altă concepție au teologii Reformei. Cum spunem, ei sunt mai puțin permeabili miracolului, unii dintre ei neacceptându-l deloc, având aceeași atitudine față de Maica Domnului ca și vechii eretici ai primelor secole creștine. Protestanții, mai ales cei de azi, contestă nașterea lui Dumnezeu din Fecioara, câțiva dintre ei chiar considerând că aici nu este vorba de o naștere supranaturală, ci că Iisus ar fi fiul lui Iosif, logodnicul Mariei. În această situație, este greu de înțeles ce fel de mântuire poate aduce un om care se află la același nivel cu toți muritorii. În consecință, teologia protestantă nu se mai bucură de capitolul care se numește mariologie, ignorându-se rolul și prezența Maicii Domnului în Biserică.

Este stranie această alunecare spre păgânism, căci în situația nerecunoașterii dumnezeirii lui Iisus nu se mai poate vorbi despre un Mesia creștin, cu toate că cel puțin latura luterană a protestantismului a plecat de la o învățătură plină de pietate în privința Fecioarei Maria. Dacă vom citi comentariile lui Luther făcute la Magnificat-ul Mariei, vom fi impresionați de modul închinării lui și aprecierea plină de cinstire pe care el o aduce Mamei lui Dumnezeu. Așa, de pildă, citim că „preafericita Maria vorbește (îngerului) după ce făcuse o experiență personală, în care Sfântul Duh a iluminat-o și învățat-o”¹⁷. Maria știe că ea este „Maica lui Dumnezeu”, iar înțelegerea aceasta „îi vine din lucrarea pe care Dumnezeu o săvârșește în ea”¹⁸. Luther o numește mereu „Mama lui Dumnezeu”¹⁹, o numește adesea „preafericită”, iar aceste adresări nu sunt figuri de stil, căci demonstrează credința lui prin fraze ca acestea: „ea este o persoană unică în specia umană, o persoană ridicată deasupra tuturor, cu care nimeni nu este egal. Căci în adevăr, ea are, cu Tatăl ceresc, un copil, și ce copil!”²⁰.

De asemenea, găsim în acest comentariu al unora din marii Reformatori, idei care ar putea fi subscrise de orice teolog al Tradiției, ca de pildă, atunci când comentează versetul 54, cap. 1 al Evangheliei după Luca. El spune: „această lucrare a lui Dumnezeu (grija pentru Israel) Maria o consideră ca făcută nu pentru ea însăși, care este slujitoarea lui Dumnezeu; dar a făcut-o în beneficiul nu numai al ei, ci al întregului Israel”²¹.

El întărește acestea prin sublinierea mijlocirii Sfintei Fecioare, prin care ea ne aduce la Dumnezeu: „... căci ea nu vrea ca tu să vii la ea, ci prin ea, la

¹⁶ Pr. Mircea Chialda, *Preacurata Fecioară Maria Maica Domnului*, în „Studii Teologice”, nr.5-6/1981, p. 331.

¹⁷ Martin Luther, *La Magnificat*, trad. de Albert Grenier, Paris, 1983, p. 33.

¹⁸ Idem, *ibid.*, pp. 55-56.

¹⁹ Paginile 55, 76, 85, 95 și altele în care expresia este implicată.

²⁰ Idem, *ibid.*, p. 95.

²¹ Idem, *ibid.*, p. 148.

Dumnezeu”; sau, cele spuse spre încheiere: „Hristos să ne acorde acestea prin rugăciunile și voia iubitei Sale maici, Maria”²².

Astfel de afirmații se mai aud cu greu azi din partea unor protestanți, chiar luterani. Iar faptul că, în Bisericile Reformei, fiecare teolog poate expune propria opinie în numele Bisericii, face ca o tradiție protestantă să nu joace rol în teologie. Odată despărțit de marea Tradiție a Bisericii și contestând-o, protestantismul fiecărei generații se desparte cu ușurință și de înaintașii săi. Așa se explică și denaturarea învățaturii despre Maica Domnului și, ceea ce e mai grav, apare și ruperea lanțului teologic al explicării și interpretării cucernice a actului Întropării și a corolarelor lui²³.

În acest caz, oricât de greu este a concilia mariologia catolică cu soteriologia general creștină, pietatea credincioșilor este izbită de negarea actuală cu care protestantismul șterge din domeniile abordate de teologie, pe cel deschis Maicii Domnului. Căci fără mariologie, fără o corectă învățătură despre Maica Domnului, sensul Întropării își pierde „punctul central”: importanța acelu „loc de întâlnire între Dumnezeu și om”, cum desemnează Pavel Evdokinov pe Fecioara-Maică. Fără acea expresie, Theotokos, întărită prin hotărâri ale sinoadelor ecumenice și prezența în cântările bisericești ale Ortodoxiei, mântuirea pierde acel caracter ființial pe care îl implică sintagma „Născătoare de Dumnezeu”. Căci dacă natura umană nu ar fi oferit prin și în Fecioară acel teren pe care și-l împrăziă Dumnezeu-Cuvântul, teren cu care se petrec schimburile divino-umane spre purificare, nu s-ar putea dărui direct și ontologic harul divin prin trupul Domnului, trup luat din Maria. Același trup al Domnului, trup al Mariei, se oferă credincioșilor în Sfânta Euharistie și de aceea ea este colaboratoare la opera de mântuire.

Ce presupune afirmația Fecioara - *Theotokos*?

Acest termen, cum aminteam mai sus, cuprinde întreaga taină a întropării, acel miracol unic în istoria omenirii, care a fost pregătit din veci pentru readucerea oamenilor în situația de „fii adoptivi” ai Tatălui, Hristos restabilind înfierea noastră părin întroparea din „Fiica Sionului”, „Fecioara lui Israel”, cum o anunță profetul Ieremia (31, 21).

Calitatea de „Născătoare de Dumnezeu, Theotokia” este recunoscută oficial de Sinodul din Efes (431) și întărită la sinodul din Calcedon (451), care nu fac decât să consfințească ceea ce comunitatea dreptcredincioșilor credea și exprima în cântările bisericești. Dezbaterile din aceste sinoade, condamnând nestorianismul, definesc relația strânsă între modul unirii celor două firi în Hristos, și nașterea cuvântului din Fecioara, căci în 431 sinodul afirmă: „... noi mărturisim că Sfânta Fecioară este Theotokos, care a născut pe Dumnezeu și de asemenea omul, prin unirea fără amestec nici separare, și aceasta, pentru că Cuvântul s-a făcut om și,

²² Idem, *ibid.*, p. 87, 160.

²³ Preot Adrian Carebia, *Istoriografia Reformei protestante*, Editura Canonica, Cluj-Napoca, 2008, p. 201

prin conceperea Lui, Și-a unit Sieși însuși templul de carne pe care El și l-a asumat din ea (din Maria)”²⁴.

Este aici atestarea că trupul Domnului este trupul Mariei, pe care El Și l-a însușit atunci când a coborât în ea, clipă pregătită de Duhul care o sfințește „adumbrind-o”. Trebuie să insistăm, și aceasta o face teologia ortodoxă, asupra acestui moment în care se hotărăște și se asigură reintrarea umanului în relație directă cu divinul. Și ceea ce este de remarcat este totala disponibilitate a acestui uman din Fecioara. Căci dacă Dumnezeu, din libera Sa voie și iubire de oameni, a voit acest act, tot așa trebuie ca în această lucrare să acționeze voia tot liberă a umanului. De aceea, din dialogul petrecut la această „cincizecime a Fecioarei” (cum o afirmă Serghei Bulgakov) rezultă mai întâi mirarea Fecioarei la propunerea divină rostită de Arhanghelul Gabriel, și apoi consimțirea ei liberă și plină de bucurie care o îndeamnă să mărească pe Dumnezeu. „Maria nu este numai instrumentul, ci condiția directă și pozitivă a Întrupării... Hristos nu putea să se întrupeze violentând natura omenească. Trebuia ca această natură să spună de la sine, prin gura ființei omenești a celei preacurate: „Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău”²⁵. Fecioara-Femeie care răspunde arată că prin ascultarea și supunerea ei este activă, ea voind să se așeze în serviciul lui Dumnezeu, dar și a oamenilor.

Dar Domnul nu numai „a căutat spre smerenia roabei Sale” (Luca 1, 48), ci acest moment asigură și promite „mila Lui în neam și în neam” (Luca 1, 50). Din acest moment, Fecioara este „Maica lui Dumnezeu, ea este Femeia aceea a cărei posteritate ... va triumfa asupra demonului ...; ea este de asemenea Maica tuturor celor care au primit adevărata viață prin apa și sângele lui Hristos în Biserică”²⁶.

Sfinții Părinți afirmă neîncetat acest dialog mai întâi verbal, apoi ontologic - între persoana Mariei și Persoana Duhului Sfânt care sfințește pe Fecioara, în care, la exprimarea acceptării ei, se zămislește Fiul lui Dumnezeu. Arătând legătura strânsă și ființială între Maria și Dumnezeu, sfântul Ioan Damaschin citează pe apostolul Pavel: „Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, născut din femeie”, la care sfântul adaugă: „Nu a spus prin femeie, ci din femeie” și explică: „Însuși Cuvântul S-a făcut trup, a fost conceput din Fecioara, S-a născut Dumnezeu împreună cu natura pe care a luat-o și care a fost îndumnezeită de El în același timp în care a fost adusă la existență. „Însăși Maica Domnului a dat în chip minunat Făcătorului (posibilitatea) să se plăsmuiască, lui Dumnezeu și Făcătorului Universului, să se facă om”²⁷. Iar sfântul Simeon Noul Teolog adaugă și importanța cosmică a acestui moment crucial: Fecioara „născând pe Fiul și Cuvântul întrupat al lui Dumnezeu, a născut taina zidirii din nou a neamului nostru și mântuirea lumii întregi pe

²⁴Alexis Kniazeff, *Cours de Mariologie* St. Serge, Paris, 1986, p. 47.

²⁵ Serghei Bulgakov, *Ortodoxia*, Sibiu, 1933, p. 149. Nicolae Cabasila spusese deja, în *Omilia la Bunavestire*, că Întruparea este și opera Mariei, căci: „așa cum El se întrupa din voia Sa proprie, tot așa voia El ca Maica Sa să-L nască din libera ei voie” - citat de P. Evdokimov, *La Sainteté dans l'Eglise Orthodoxe*, în rev. „Contacts”, nr. 73-74/1971, p. 148.

²⁶ Alexis Kniazeff, *Cours de Mariologie, o. c.*, p. 37.

²⁷ Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, tr. rom., București, 1943, pp. 213, 215.

pământ”. Sfântul Simeon nu se oprește a spune că nu ne împărtășim din Trupul Domnului, ci că „din trupul neprihănit luat din Preasfânta Sa Maică primim toți viața veșnică”, fiindcă „Trupul Domnului este trupul născătoarei de Dumnezeu”²⁸.

Pentru întreaga teologie tradițională Sfânta Fecioară Maria este persoana în care se realizează hotărârea lui Dumnezeu de a mântui făptura omenească. Toate componentele omenești - trup, suflet rațional și voință – sunt prezente în trupul luat de la Maria, căci totalitatea elementelor și însușirilor omenești trebuiau preluate de Cuvântul pentru a viețui alături și cu firea divină în Persoana divină. S-a înfăptuit o conviețuire maximală între cele două firi. Și întrucât nu într-o persoană umană S-a întrupat Logosul ci în firea omenească din Maria, conviețuirea divină a firii umane devine transmisibilă tuturor exemplarelor omenirii. Căci „în timp ce locuia El în sânul Maicii Sale, locuiau, în Sânul Lui toate făpturile”, conchide sfântul Efreem Sirul²⁹.

Dar odată cu instalarea Cuvântului în Fecioara Preacurată, însuși păcatul este distrus prin prezența Celui întru totul sfânt. Atunci se produce prima detașare a firii omenești de păcatul strămoșesc (firea fiind doar purtătoare a posibilității unor păcate personale) când se va sălășlui într-un om, și aceasta, prin baia botezului³⁰.

În acest proces, credința Fecioarei a jucat un rol excepțional. Ea nu a ezitat să primească misiunea prezentată de înger; nu a cerut nicio încredințare. Când Zaharia a primit o veste asemănătoare, el nu a fost la înălțimea Mariei, ci a cerut un semn ca să se încredințeze că bătrâna sa soție va naște un fiu, și a rămas mut până la nașterea lui Ioan. Dar Fecioara nu se îndoiește, deși este la o vârstă fragedă. „Ea a crezut imposibilul ... Totala ei credință ... arată o unire fără egal ..., o victorie a spiritului asupra legilor naturii ...”³¹. Dumnezeu a întâlnit în Femeie cea mai mare libertate atinsă de vreun om, cea mai perfectă unire între un om și divinitate.

Primul act al contactului direct cu divinitatea are ca agent pe Duhul Sfânt. El este cel care a acționat întotdeauna în istoria omenirii: anunțându-l pe Mesia prin profeții Vechiului Testament, lucrând în timpul Liturghiei noastre pentru a transforma pe altar pâinea și vinul în Trupul și Sângele Domnului. El a fost deci cel trimis de Tatăl ca să o purifice pe Fecioara lui Israel. Sfântul Ioan Damaschin explică acestea: „După acordul Fecioarei, Duhul Sfânt a coborât asupra ei pentru a-i da în același timp puterea de a primi pe Cuvântul dumnezeiesc și puterea de a nește. În acel moment, înțelepciunea enipostatică și puterea Celui Prea Înalt a cuprins-o sub umbra Lui, adică Fiul lui Dumnezeu cel de aceeași esență cu Tatăl, ca o sămânță divină, și S-a făcut, cu ajutorul sângelui ei sfânt și foarte pur, trup însuflețit și rațional”³².

Trupul Fecioarei devine receptacol al dumnezeirii și, din momentul zămislirii, natura ei umană va trăi veșnic nu numai în apropierea dumnezeirii ci

²⁸ *Cuvântări morale*, în Filocalia, trad. de pr.prof. D. Stăniloae, București, 1977, vol. 6, p. 159-160.

²⁹ Citat de pr.prof. D. Stăniloae, în *Maica Domnului în prologul Evangheliei de la Luca*, în „Ortodoxia” nr.3/1980, p. 450.

³⁰ Preot Mihail Pomazanski, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Editura Sophia, București, 2009, p. 152

³¹ Pr. prof. dr. D. Stăniloae, în *Maica Domnului în prologul Evangheliei de la Luca*, o. c. p. 178.

³² *Dogmatica*, trad. Pr. D. Fecioru, București, 1943, p. 175.

iradiată de harul prezenței divine. De aceea și nașterea Fiului ei se produce fără durerile firești, fiind aceasta o primă consecință a unirii ipotetice dintre Dumnezeu și umanitate. Imnografia ortodoxă exprimă adeseori acest adevăr: „L-ai născut fără stricăciune și fără durere de maică” (joiă săptămânii a cincea din Triod), iar în alt loc se explică și adaugă, adresând lui Hristos următoarele: „Durerile de care a scăpat mai presus de fire întru nașterea Ta, ceea ce Te-a născut pe Tine, le-a cunoscut întru cinstită Patima Ta...” (lunea săptămânii a treia din Triod). De altfel, această realitate este prevestită de proorocul Isaia care anunță: „Înainte de a se zvârcoli în durerile nașterii, ea a născut; înainte de a simți chinul, ea a născut fiu” (66, 7).

Imnografia și scrierile sfinților părinți ai Bisericii, împlinesc lipsa detaliilor pe care Scriptura le-a făcut din variate motive. Biserica Tradiției cunoaște astfel o bogăție de referiri la Maica Domnului. Sfântul Ioan Damaschin subliniază, ca o concluzie, teologia primelor șase veacuri privind conceperea Fiului lui Dumnezeu și viețuirea Lui în pântecele Fecioarei: Hristos este „zămislit în prea curatul pântece al Fecioarei, nu din voință sau din poftă sau din legătură bărbătească ... ci de la Duhul Sfânt ... și în chipul celei dintâi faceri a lui Adam”³³.

Concluzii

În istoria dogmelor creștine, mariologia apare din ce în ce mai clar pe parcursul formării hristologiei. Păcatul originar a fost comis de Adam și Eva, iar Mântuitorul a luat natura umană comună, atât bărbătească, dar și femeiască, în timp ce Fecioara Maria a răspuns singură la chemarea mântuitoare. Ascultarea și împăcarea omenirii cu Dumnezeu s-a dat în Hristos, dar această stare vine prin Sfânta Fecioară, care consimte la nașterea Mântuitorului și la urmările întrupării.

Ea ne face frați cu Domnul Hristos și ne dă posibilitatea de a-L urma, căci creștinii sunt fiii ei prin har. Maica Domnului este model pentru umanitate, atât pentru femei, cât și pentru bărbați, fiind prototipul creației și singura ființă divină care se află înăuntrul slavei divine.

Supremul dar pe care îl oferă omenirea lui Dumnezeu este acel *da* (fie mie după cuvântul Tău) pe care Fecioara îl transmite solului divin. Maria este polul convergent al omenirii și făptura prin care Logosul reconstituie alipirea la divinitate a firii umane. Întruparea din Maria este oglindirea și realizarea supremă a ontologiei iubirii dintre Dumnezeu și om.

Deosebirile confesionale mai vechi sau mai noi, cu privire la Theotokia Maicii Domnului subliniază profunzimea și claritatea credinței ortodoxe, iar analiza de mai sus se poate constitui într-un mic tratat apologetic, folositor cercetătorilor și studenților la Teologie, dar și tuturor celor interesați.

---

³³ *Dogmatica*, o. c. p. 176.